Bukovinian Math. Journal. 2022, **10**, 1, 41–50 Буковинський матем. журнал 2022, Т.10, №1, 41–50

Бедратюк Л.П.

Породжуюча функція для многочленів Шура

Нехай $\boldsymbol{s}_\lambda(x_1, x_2, \ldots, x_n)$ – многочлен Шура, який індексується розбиттям λ довжини не більше n. Для породжуючої функції

$$G_n(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t}) = \sum_\lambda \boldsymbol{s}_\lambda(x_1, x_2, \ldots, x_n) t_1^{\lambda_1} t_2^{\lambda_2} \cdots t_n^{\lambda_n},$$

обчислено її явний вигляд для $n = 2, 3$ і знайдено рекурентне співвідношення для довільного n. Доведено, що $G_n(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})$ є раціональним дробом

$$G_n(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t}) = \frac{P(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})}{Q(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})},$$

чисельник і знаменник якого належать ядру диференціального оператора

$$\mathcal{D}_n = \sum_{i=1}^n x_i \frac{\partial}{\partial x_i} - \sum_{i=1}^n t_i \frac{\partial}{\partial t_i}.$$

Для чисельника $P(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})$ знайдена його спеціалізація при $t_1 = t_2 = \cdots = t_n = 1$.

Ключові слова і фрази: породжуючі функції, многочлени Шура, рекурентне співвідношення, диференціальні оператори.

Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine
e-mail: *LeonidBedratyuk@khmnu.edu.ua*

Вступ

Нехай $\boldsymbol{s}_\lambda(x_1, x_2, \ldots, x_n)$ – многочлен Шура, який індексується розбиттям λ довжини не більше n. Многочлени Шура є симетричними многочленами, які знайшли широке застосування в теорії зображень груп, алгебраїчній комбінаториці та в теоретичній фізиці. Вперше вони розглядалися ще Коші та Якобі, а їхнє основне застосування в теорії зображень симетричної групи з'явилися значно пізніше в дисертації Шура [8]. Многочлени Шура є характерами незвідних зображень повної матричної групи, а їхня спеціалізація є характерами спеціальної лінійної групи, див. [2]. Однією із відкритих проблем в теорії зображень класичних груп є знаходження породжуючої функції для

УДК 517.929.7
2010 *Mathematics Subject Classification:* 05A15.

характерів зображень таких груп, див. [7], [1], [9],[5], [6], зокрема для спеціальної лінійної групи $SL(n,\mathbb{C})$. Оскільки для цієї групи її характери є спеціалізацією многочленів Шура, то викликає інтерес знаходження породжуючої функції

$$G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})=\sum_{\lambda}\boldsymbol{s}_\lambda(x_1,x_2,\ldots,x_n)t_1^{\lambda_1}t_2^{\lambda_2}\cdots t_n^{\lambda_n},$$

многочленів Шура. Така функція була описана Стенлі [9], щоправда в суто комбінаторних термінах зсунутих таблиць Юнга, що виявилося не зовсім зручно з обчислювальної точки зору.

В цій статті обчислено явний вигляд породжуючої функції для $n=2,3$ у вигляді визначників, а для довільного n знайдено рекурентне співвідношення, яке виражає породжую функцію $G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})$ через породжуючу функцію від меншої кількості змінних, що дозволяє організувати ефективний обчислювальний процес. Також доведено, що чисельник і знаменник породжуючої функції є розв'язками деякого диференціального рівняння. Встановлено явний вигляд знаменника та знайдено спеціалізацію чисельника породжуючої функції при $t_1=t_2=\cdots=t_n=1$.

1 Многочлени Шура

Розглянемо кільце $\mathbb{Z}[x_1,x_2,\ldots,x_n]$ многочленів від n змінних з цілими коефіцієнтами. Симетрична група S_n діє на цьому кільці перестановками змінних:

$$\omega\circ f(x_1,x_2,\ldots,x_n)=f(x_{\omega(1)},x_{\omega(2)},\ldots,x_{\omega(n)}),\omega\in S_n.$$

Многочлени, які не змінюються при цій дії, називаються *симетричними многочленами* і утворюють підкільце

$$\Lambda_n=\mathbb{Z}[x_1,x_2,\ldots,x_n]^{S_n},$$

в $\mathbb{Z}[x_1,x_2,\ldots,x_n]$, яке називається *кільцем симетричних многочленів*.

Найпростішим прикладом симетричних многочленів є суми всіх можливих добутків змінних фіксованої довжини

$$\boldsymbol{e}_r=\sum_{i_1<i_2<\cdots<i_r}x_{i_1}x_{i_2}\cdots x_{i_r},0\le r\le n,\boldsymbol{e}_0=1,$$

які називаються *елементарними симетричними многочленами.*

Елементарні симетричні многочлени мають породжуючу функцію

$$E(t)=\sum_{r=0}^{n}\boldsymbol{e}_rt^r=\prod_{i=1}^{n}(1+x_it),$$

і є базисом кільця симетричних многочленів Λ_n.

Многочлени f, які при дії перестановки змінюються за правилом $\omega\circ f=(-1)^{|\omega|}f$, де $|\omega|$ – парність перестановки ω, називаються *кососиметричними многочленами.* Антисиметризатори мономів $\boldsymbol{x}^\mu=x_1^{\mu_1}x_2^{\mu_2}\cdots x_n^{\mu_n}$:

$$\Delta_\mu=\sum_{\omega\in S_n}(-1)^{|\omega|}\omega(\boldsymbol{x}^\mu)=\sum_{\omega\in S_n}(-1)^{|\omega|}x_{\omega(1)}^{\mu_1}x_{\omega(2)}^{\mu_2}\cdots x_{\omega(n)}^{\mu_n}$$

утворюють базис Z-модуля кососиметричних многочленів. Многочлен Δ_μ можна записати у вигляді визначника

$$\Delta_\mu = \det(x_i^{\mu_j})_{1\le i,j\le n} = \begin{vmatrix} x_1^{\mu_1} & x_2^{\mu_1} & \dots & x_n^{\mu_1} \\ x_1^{\mu_2} & x_2^{\mu_2} & \dots & x_n^{\mu_2} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_1^{\mu_n} & x_2^{\mu_n} & \dots & x_n^{\mu_n} \end{vmatrix}.$$

Зокрема, при $\delta_n = (n-1, n-2, \dots, 1, 0)$ отримуємо визначник Вандермонда

$$\Delta_{\delta_n} = \det(x_i^{n-j})_{1\le i,j\le n} = \begin{vmatrix} x_1^{n-1} & x_2^{n-1} & \dots & x_n^{n-1} \\ x_1^{n-2} & x_2^{n-2} & \dots & x_n^{n-2} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_1 & x_2 & \dots & x_n \\ 1 & 1 & \dots & 1 \end{vmatrix} = \prod_{i<j}(x_i - x_j).$$

Якщо в наборі μ присутні дві однакових компоненти, то тоді многочлен Δ_μ рівний нулю. Тому для ненульових многочленів можна вважати що, $\mu_1 > \mu_2 > \dots > \mu_n \ge 0$. Отже, набір μ можна подати у вигляді суми $\mu = \lambda + \delta_n$, де набір λ вже буде *розбиттям* $\lambda_1 \ge \lambda_2 \ge \dots \ge \lambda_n \ge 0$.

Симетричний многочлен Шура $\boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x}) = \boldsymbol{s}_\lambda(x_1, x_2, \dots, x_n)$, який відповідає розбиттю λ, визначається як відношення двох кососиметричних многочленів

$$\boldsymbol{s}_\lambda(x_1, x_2, \dots, x_n) = \frac{\Delta_{\lambda+\delta_n}}{\Delta_{\delta_n}}.$$

Наведемо приклади многочленів Шура:

$$\begin{aligned} &\boldsymbol{s}_{(1,1)}(x_1, x_2, x_3) = x_1 + x_2 + x_3, \\ &\boldsymbol{s}_{(1,1,1)}(x_1, x_2, x_3) = x_1x_2 + x_1x_3 + x_2x_3, \\ &\boldsymbol{s}_{(2,1)}(x_1, x_2, x_3) = (x_2 + x_3)(x_1 + x_3)(x_1 + x_2). \end{aligned}$$

Якщо λ пробігає всі розбиття довжини не більше n, то відповідні многочлени Шура утворюють базис кільця Λ_n.

Многочлени Шура є узагальненням всіх інших відомих базисів Λ_n, наприклад у випадку розбиття $\lambda = (\underbrace{1, 1, \dots, 1}_{k \text{ одиниць}})$ отримуються елементарні симетричні многочлени $\boldsymbol{s}_{(1,1,\dots,1)}(x_1, x_2, \dots, x_n) = \boldsymbol{e}_k(x_1, x_2, \dots, x_n)$.

2 Породжуюча функція для многочленів Шура

Наведене нами визначення многочленів Шура як частки двох визначників має серйозний недолік – у загальному випадку воно не дозволяє записати ці многочлени явно. В результаті працювати з многочленами Шура досить важко, і існує багато відкритих проблем пов'язаних з ними. Однією з таких проблем є задача визначення породжучої функції

$$G_n(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t}) = \sum_\lambda \boldsymbol{s}_\lambda(x_1, x_2, \dots, x_n) t_1^{\lambda_1} t_2^{\lambda_2} \cdots t_n^{\lambda_n} = \sum_\lambda \boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x}) \boldsymbol{t}^\lambda,$$

де λ пробігає всі розбиття довжини не більше за n.

Вперше комбінаторних вираз для $G_n(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})$ був отриманий в [9] в термінах зсунутих таблиць Юнга. Пізніше інший комбінаторний вираз для породжуючої було отримано в [1]. Всі ці вирази є громіздкими, і явно виписані лише для $n \leq 5$. Ми пропонуємо ефективну рекурентну формулу для обчислення породжуючої функції.

Спочатку розглянемо випадки $n = 2$ і $n = 3$. Має місце наступна теорема

Теорема 1. *Породжуючі функції для многочленів Шура від двох і трьох змінних мають такий вигляд*

$$(i) \quad G_2(x_1, x_2, t_1, t_2) = \frac{1}{(1 - x_1t_1)(1 - x_2t_1)(1 - x_1x_2t_1t_2)},$$

$$(ii) \quad G_3(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t}) = \frac{(1-t_1^2t_2x_1x_2x_3)\,(1-x_1x_2x_3t_1t_2t_3)^{-1}}{(1-x_1t_1)(1-x_1x_2t_1t_2)(1-x_1x_3t_1t_2)(1-x_2t_1)(1-x_3t_1)(1-x_2x_3t_1t_2)}.$$

Доведення. (i) Кожне розбиття λ довжини 2 можна подати у вигляді $\lambda = (a+b, b)$, де a, b пробігають всю множину натуральних чисел. Тоді, вносячи суми під знак визначника, отримаємо

$$G_2(x_1, x_2, t_1, t_2) = \sum_{a,b=0}^{\infty} \boldsymbol{s}_{(a+b,b)}(x_1, x_2)t_1^{a+b}t_2^b = \frac{1}{x_1 - x_2} \sum_{a,b=0}^{\infty} \begin{vmatrix} x_1^{a+b+1} & x_2^{a+b+1} \\ x_1^b & x_2^b \end{vmatrix} t_1^{a+b}t_2^b =$$

$$= \frac{1}{x_1 - x_2} \sum_{a,b=0}^{\infty} \begin{vmatrix} x_1^{a+1} & x_2^{a+1} \\ 1 & 1 \end{vmatrix} (x_1x_2t_1t_2)^b t_1^a = \frac{1}{x_1 - x_2} \sum_{a,b=0}^{\infty} \begin{vmatrix} x_1^{a+1} & x_2^{a+1} \\ (x_1x_2t_1t_2)^b & (x_1x_2t_1t_2)^b \end{vmatrix} t_1^a =$$

$$= \frac{1}{x_1 - x_2} \sum_{a,b=0}^{\infty} \begin{vmatrix} x_1^{a+1}t_1^a & x_2^{a+1}t_1^a \\ (x_1x_2t_1t_2)^b & (x_1x_2t_1t_2)^b \end{vmatrix} = \frac{1}{x_1 - x_2} \begin{vmatrix} \sum\limits_{a=0}^{\infty} x_1^{a+1}t_1^a & \sum\limits_{a=0}^{\infty} x_2^{a+1}t_1^a \\ \sum\limits_{b=0}^{\infty}(x_1x_2t_1t_2)^b & \sum\limits_{b=0}^{\infty}(x_1x_2t_1t_2)^b \end{vmatrix} =$$

$$= \frac{1}{x_1 - x_2} \begin{vmatrix} \dfrac{x_1}{1 - x_1t_1} & \dfrac{x_2}{1 - x_2t_1} \\ \dfrac{1}{1 - x_1x_2t_1t_2} & \dfrac{1}{1 - x_1x_2t_1t_2} \end{vmatrix} = \frac{1}{(1 - x_1t_1)(1 - x_2t_1)(1 - x_1x_2t_1t_2)}.$$

При обчисленнях ми використали елементарні властивості визначників та формулу для формальної суми геометричної прогресії.
(ii) Кожне розбиття довжини 3 можна подати у вигляді $\lambda = (a + b + c, b + c, c)$, де a, b, c пробігають всю множину натуральних чисел. Тому

$$G_3(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t}) = \sum_{\lambda} \boldsymbol{s}_\lambda(x_1, x_2, x_3)t_1^{\lambda_1}t_2^{\lambda_2}t_3^{\lambda_3} = \sum_{a,b,c=0}^{\infty} \boldsymbol{s}_{a+b+c,b+c,c}(x_1, x_2, x_3)t_1^{a+b+c}t_2^{b+c}t_3^c =$$

$$= \frac{1}{(x_1 - x_2)(x_2 - x_3)(x_1 - x_3)} \sum_{a,b,c=0}^{\infty} \begin{vmatrix} {x_1}^{a+b+c+2} & {x_2}^{a+b+c+2} & {x_3}^{a+b+c+2} \\ {x_1}^{b+c+1} & {x_2}^{b+c+1} & {x_3}^{b+c+1} \\ x_1^c & x_2^c & x_3^c \end{vmatrix} t_1^{a+b+c}t_2^{b+c}t_3^c.$$

Покладемо

$$S_3=\sum_{c=0}^{\infty}(x_1x_2x_3t_1t_2t_3)^c=\frac{1}{1-x_1x_2x_3t_1t_2t_3},$$

і обчислимо окремо суму

$$S=\sum_{a,b,c=0}^{\infty}\begin{vmatrix} {x_1}^{a+b+c+2} & {x_2}^{a+b+c+2} & {x_3}^{a+b+c+2}\\ {x_1}^{b+c+1} & {x_2}^{b+c+1} & {x_3}^{b+c+1}\\ x_1^c & x_2^c & x_3^c\end{vmatrix} t_1^{a+b+c}t_2^{b+c}t_3^c.$$

Винісши x_1^c, x_2^c, x_3^c з відповідних стовпчиків визначника, отримаємо

$$S=\sum_{a,b,c=0}^{\infty}\begin{vmatrix} {x_1}^{a+b+2} & {x_2}^{a+b+2} & {x_3}^{a+b+2}\\ {x_1}^{b+1} & {x_2}^{b+1} & {x_3}^{b+1}\\ 1 & 1 & 1\end{vmatrix}(x_1x_2x_3t_1t_2t_3)^c t_1^{a+b}t_2^b=$$

$$=S_3\sum_{a,b=0}^{\infty}\begin{vmatrix} {x_1}^{a+b+2}t_1^a & {x_2}^{a+b+2}t_1^a & {x_3}^{a+b+2}t_1^a\\ {x_1}^{b+1} & {x_2}^{b+1} & {x_3}^{b+1}\\ 1 & 1 & 1\end{vmatrix}(t_1t_2)^b=$$

$$=S_3\sum_{b=0}^{\infty}\begin{vmatrix} \dfrac{x_1^{b+2}}{1-x_1t_1} & \dfrac{x_2^{b+2}}{1-x_2t_1} & \dfrac{x_3^{b+2}}{1-x_3t_1}\\ {x_1}^{b+1} & {x_2}^{b+1} & {x_3}^{b+1}\\ 1 & 1 & 1\end{vmatrix}(t_1t_2)^b=$$

$$=S_3\sum_{b=0}^{\infty}\begin{vmatrix} \dfrac{x_1^{2}}{1-x_1t_1} & \dfrac{x_2^{2}}{1-x_2t_1} & \dfrac{x_3^{2}}{1-x_3t_1}\\ x_1 & x_2 & x_3\\ x_1^{-b} & x_2^{-b} & x_3^{-b}\end{vmatrix}(x_1x_2x_3t_1t_2)^b=$$

$$=S_3\sum_{b=0}^{\infty}\begin{vmatrix} \dfrac{x_1^{2}}{1-x_1t_1} & \dfrac{x_2^{2}}{1-x_2t_1} & \dfrac{x_3^{2}}{1-x_3t_1}\\ x_1 & x_2 & x_3\\ (x_2x_3t_1t_2)^b & (x_1x_3t_1t_2)^b & (x_1x_2t_1t_2)^b\end{vmatrix}=S_3\begin{vmatrix} \dfrac{x_1^{2}}{1-x_1t_1} & \dfrac{x_2^{2}}{1-x_2t_1} & \dfrac{x_3^{2}}{1-x_3t_1}\\ x_1 & x_2 & x_3\\ \dfrac{1}{1-x_2x_3t_1t_2} & \dfrac{1}{1-x_1x_3t_1t_2} & \dfrac{1}{1-x_1x_2t_1t_2}\end{vmatrix}.$$

Розкривши визначник, після спрощень знаходимо

$$S=\frac{(1-t_1^2t_2x_1x_2x_3)(x_1-x_2)(x_1-x_3)(x_2-x_3)}{(1-x_1t_1)(1-x_1x_2t_1t_2)(1-x_1x_3t_1t_2)(1-x_2t_1)(1-x_3t_1)(1-x_2x_3t_1t_2)(1-x_1x_2x_3t_1t_2t_3)},$$

звідки зразу слідує потрібний вираз для $G_3(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})$. □

Для $n>3$ такий підхід не дозволяє відокремити суми для кожного індексу сумування і така техніка вже не приводить до бажаної замкнутої формули. Тим не менше, ми можемо отримати рекурентне співвідношення, яке ми потім узагальнимо для довільного n.

Має місце наступна теорема, яка виражає породжуючу функцію $G_4(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})$ через породжуючі функції від меншого числа змінних:

Теорема 2.

$$G_4(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t}) = \frac{1}{1-x_1x_2x_3x_4t_1t_2t_4}\Big(\frac{x_1x_3x_4G_3(\hat{\boldsymbol{x}}_2,\hat{\boldsymbol{t}}_4)}{(x_1-x_2)(x_2-x_3)(x_2-x_4)} - \frac{x_1x_2x_4G_3(\hat{\boldsymbol{x}}_3,\hat{\boldsymbol{t}}_4)}{(x_1-x_3)(x_2-x_3)(x_3-x_4)} +$$
$$+\frac{x_1x_2x_3G_3(\hat{\boldsymbol{x}}_4,\hat{\boldsymbol{t}}_4)}{(x_1-x_4)(x_2-x_4)(x_3-x_4)} - \frac{x_2x_3x_4G_3(\hat{\boldsymbol{x}}_1,\hat{\boldsymbol{t}}_4)}{(x_1-x_2)(x_1-x_3)(x_1-x_4)}\Big),$$

де $\hat{\boldsymbol{x}}_i, \hat{\boldsymbol{t}}_4$ – *набори символів* x_1, x_2, x_3, x_4 *і* t_1, t_2, t_3, t_4 *в яких відсутні* x_i *і* t_4 *відповідно.*

Доведення. Для $\lambda = (a+b+c+d, b+c+d, c+d, d)$ знаходимо

$$\Delta_{\lambda+\delta_4} = \begin{vmatrix} {x_1}^{a+b+c+d+3} & {x_2}^{a+b+c+d+3} & {x_3}^{a+b+c+d+3} & {x_4}^{a+b+c+d+3} \\ {x_1}^{b+c+d+2} & {x_2}^{b+c+d+2} & {x_3}^{b+c+d+2} & {x_4}^{b+c+d+2} \\ {x_1}^{c+d+1} & {x_2}^{c+d+1} & {x_3}^{c+d+1} & {x_4}^{c+d+1} \\ x_1^d & x_2^d & x_3^d & x_4^d \end{vmatrix} =$$
$$= \begin{vmatrix} {x_1}^{a+b+c+3} & {x_2}^{a+b+c+3} & {x_3}^{a+b+c+3} & {x_4}^{a+b+c+3} \\ {x_1}^{b+c+2} & {x_2}^{b+c+2} & {x_3}^{b+c+2} & {x_4}^{b+c+2} \\ {x_1}^{c+1} & {x_2}^{c+1} & {x_3}^{c+1} & {x_4}^{c+1} \\ 1 & 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} (x_1x_2x_3x_4)^d =$$
$$= (-x_2x_3x_4A(x_2,x_3,x_4) + x_1x_3x_4A(x_1,x_3,x_4) -$$
$$-x_1x_2x_4A(x_1,x_2,x_4) + x_1x_2x_3A(x_1,x_2,x_3))(x_1x_2x_3x_4)^d.$$

Тут ми розклали визначник за останнім рядком і поклали

$$A(x,y,z) = \begin{vmatrix} x^{a+b+c+2} & y^{a+b+c+2} & z^{a+b+c+2} \\ x^{b+c+1} & y^{b+c+1} & z^{b+c+1} \\ x^c & y^c & z^c \end{vmatrix}$$

З теореми 3 випливає, що

$$\sum_{a,b,c=0}^{\infty} A(x,y,z)t_1^{a+b+c}t_2^{b+c}t_3^c = S_3(x,y,z) = (x-y)(x-z)(y-z)G_3(x,y,z,t_1,t_2,t_3).$$

Тому

$$\sum_{a,b,c,d=0}^{\infty} \Delta_{\lambda+\delta_4}t_1^{a+b+c}t_2^{b+c}t_3^c = \frac{1}{1-x_1x_2x_3x_4t_1t_2t_4}\Big(x_1x_3x_4S_3(x_1,x_3,x_4) - x_1x_2x_4S_3(x_1,x_2,x_4) +$$
$$+x_1x_2x_3S_3(x_1,x_2,x_3) - x_2x_3x_4S_3(x_2,x_3,x_4)\Big)$$

Поділивши цей вираз на визначник Вандермонда Δ_{δ_4} отримаємо твердження теореми.

□

В загальному випадку, аналогічно доводиться наступна теорема, яка визначає рекурентне рівняння, що пов'язує породжуючу функцію для многочленів Шура від n змінних з породжуючими функціями для многочленів Шура від $n-1$ змінної:

Теорема 3. *Породжуюча функція для многочленів Шура $\boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x})$ має вигляд*

$$G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})= \frac{1}{1-\prod\limits_{i=1}^{n} x_i t_i} \sum_{i=1}^{n} (-1)^{n+i} \frac{G_{n-1}(\hat{\boldsymbol{x}}_i,\hat{\boldsymbol{t}}_n)\prod\limits_{\substack{j=1\\ j\neq i}}^{n} x_j}{\prod\limits_{j=1}^{i-1}(x_i-x_j)\prod\limits_{j=i+1}^{n}(x_j-x_i)},$$

де $\hat{\boldsymbol{x}}_i, \hat{\boldsymbol{t}}_i$ – набори символів $x_1, x_2, \ldots, x_n$ і $t_1, t_2, \ldots, t_n$ в яких відсутні x_i і t_n відповідно.

3 Чисельник та знаменник породжуючої функції

З Теореми 3 випливає, що $G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})$ є раціональною функцією. Вивчимо властивості цієї функції. Наступна теорема встановлює явний вигляд диференціального рівняння в частинних похідних, якому задовольняє $G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})$

Теорема 4. *Для диференціального оператора*

$$\mathcal{D}_n = \sum_{i=1}^{n} x_i \frac{\partial}{\partial x_i} - \sum_{i=1}^{n} t_i \frac{\partial}{\partial t_i}.$$

виконується $\mathcal{D}_n\left(G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})\right)=0$.

Доведення. Спочатку покажемо, що кожен многочлен Шура $\boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x})$ є однорідним многочленом степеня $\lambda_1+\lambda_2+\cdots+\lambda_n$. Справді, при розкритті визначника

$$\Delta_{\lambda+\delta_n} = \begin{vmatrix} x_1^{\lambda_1+n-1} & x_2^{\lambda_1+n-1} & \ldots & x_n^{\lambda_1+n-1} \\ x_1^{\lambda_2+n-2} & x_2^{\lambda_2+n-2} & \ldots & x_n^{\lambda_2+n-2} \\ \ldots & \ldots & \ldots & \ldots \\ x_1^{\lambda_{n-1}+1} & x_2^{\lambda_{n-1}+1} & \ldots & x_n^{\lambda_{n-1}+1} \\ x_1^{\lambda_n} & x_2^{\lambda_n} & \ldots & x_n^{\lambda_n} \end{vmatrix}$$

який знаходиться в чисельнику $\boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x})$, отримаємо суму мономів, кожен з яких є добутком елементів визначника які знаходяться в різних стовпчиках і рядках. Тому загальні степені всіх таких мономів рівні

$$\lambda_1+\lambda_2+\cdots+\lambda_n+1+2+\cdots+(n-1).$$

З іншого боку, в чисельнику дробу знаходиться визначник Вандемонда, який є однорідним многочленом і складається з мономів загального степеня

$$1+2+\cdots+(n-1).$$

Оскільки чисельник ділиться без остачі на знаменник то многочлен Шура є однорідним многочленом степеня $\lambda_1+\lambda_2+\cdots+\lambda_n$. Тоді, з теореми Ейлера про однорідні функції випливає, що

$$\left(\sum_{i=1}^{n} x_i \frac{\partial}{\partial x_i}\right) \boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x}) = (\lambda_1+\lambda_2+\cdots+\lambda_n)\boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x}).$$

Враховуючи очевидне співвідношення

$$\left(\sum_{i=1}^{n} t_i \frac{\partial}{\partial t_i}\right) \boldsymbol{t}^\lambda = (\lambda_1+\lambda_2+\cdots+\lambda_n)\boldsymbol{t}^\lambda,$$

отримуємо потрібний результат

$$\mathcal{D}_n\left(G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})\right) = \mathcal{D}_n\left(\sum_\lambda \boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x})\boldsymbol{t}^\lambda\right) = \sum_\lambda (\mathcal{D}_n(\boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x}))\boldsymbol{t}^\lambda + \boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x})\mathcal{D}_n(\boldsymbol{t}^\lambda)) =$$
$$= \sum_\lambda \left(\sum_{i=1}^{n} x_i \frac{\partial}{\partial x_i}\right) \boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x})\boldsymbol{t}^\lambda - \sum_\lambda \boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x}) \left(\sum_{i=1}^{n} t_i \frac{\partial}{\partial t_i}\right) \boldsymbol{t}^\lambda = 0.$$

□

Головною технічною проблемою в описі породжуючої функції $G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})$ є знаходження явного вигляду чисельника цього дробу. В наступній теоремі ми показуємо, що чисельник задовольняє тому ж диференціальному рівнянню що і породжуюча функція, а також знаходимо значення чисельника при $\boldsymbol{t}=\mathbf{1}$.

Теорема 5. *Нехай*

$$G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t}) = \frac{P(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})}{Q(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})}$$

Тоді виконується,

$$\begin{aligned} &(i) \quad \mathcal{D}_n(Q_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})) = 0 \ i\ \mathcal{D}_n(P_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})) = 0;\\ &(ii) \quad P_n(\boldsymbol{x},1,1,\ldots,1) = \prod_{i=3}^{n} Q_i(\boldsymbol{x},1,1,\ldots,1). \end{aligned}$$

Доведення. (i) З Теореми 3 випливає, що знаменник $Q(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})$ має вигляд

$$Q(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t}) = \prod_{i=1}^{n} Q_i(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})$$

де

$$Q_1(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t}) = \prod_{i=1}^{n}(1-x_i t_1),$$
$$Q_2(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t}) = \prod_{1\le i_1<i_2\le n}(1-x_{i_1}x_{i_2}t_1t_2),$$
$$\cdots$$
$$Q_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t}) = 1-x_1x_2\cdots x_n t_1t_2\cdots t_n$$

В многочлена $Q_i(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})$ кожен співмножник є однорідним многочленом однакового степеня відносно наборів змінних $\boldsymbol{x}$ і $\boldsymbol{t}$. Тому кожен такий співмножник оператор $\mathcal{D}_n$ перетворює в нуль, а отже і $\mathcal{D}_n(Q_i(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})) = 0$ для всіх $i = 1, 2, \ldots, n$. Звідси зразу випливає, що $\mathcal{D}_n(Q(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})) = 0$.

Оскільки

$$0 = \mathcal{D}_n \left(\frac{P(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})}{Q(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})} \right) = \frac{\mathcal{D}_n(P(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t}))Q(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t}) - P(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})\mathcal{D}_n Q(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t}))}{Q(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})^2} = \frac{\mathcal{D}_n(P(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t}))}{Q(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})},$$

то $\mathcal{D}_n(P(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})) = 0$.

(ii) Хоча явний вигляд породжуючої функції $G_n(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})$ поки що невідомий, проте її спеціалізація $t_1 = t_2 = \cdots = t_n = 1$ має досить простий вираз

$$\sum_{\lambda} \boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x}) = \prod_{i=1}^{n} \frac{1}{(1 - x_i)} \prod_{1 \le i < j \le n} \frac{1}{(1 - x_i x_j)},$$

який називається тотожністю Літвуда, див [3], [4].

В термінах функцій $Q_i(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{t})$ тотожність Літвуда перепишеться так

$$\sum_{\lambda} \boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x}) = \frac{1}{Q_1(\boldsymbol{x}, \mathbf{1}) \cdot Q_2(\boldsymbol{x}, \mathbf{1})}.$$

З іншого боку,

$$\sum_{\lambda} \boldsymbol{s}_\lambda(\boldsymbol{x}) = \frac{P(\boldsymbol{x}, \mathbf{1})}{Q(\boldsymbol{x}, \mathbf{1})}.$$

Отже

$$\frac{P(\boldsymbol{x}, \mathbf{1})}{Q(\boldsymbol{x}, \mathbf{1})} = \frac{1}{Q_1(\boldsymbol{x}, \mathbf{1}) \cdot Q_2(\boldsymbol{x}, \mathbf{1})},$$

звідки зразу отримуємо необхідне твердження. □

Список літератури

[1] Baclawski K. *Character generators for unitary and symplectic groups.* Journal of Mathematical Physics 1983,**24**, 1688. doi: 10.1063/1.525912

[2] Fulton W., Harris, J. Representation theory: a first course. Graduate texts in mathematics, **129**, Springer, 2004.

[3] Littlewood D. The Theory of Group Characters and Matrix Representations of Groups. Oxford University Press, New York, 1940.

[4] Macdonald I. Symmetric Functions and Hall Polynomials. Clarendon Press, 1998.

[5] Nunez J. F., Fuertes W. G., Perelomov A. *On an approach for computing the generating functions of the characters of simple Lie algebras.* Journal of Physics A-Mathematical And Theoretical 2014, **47**, 145202. doi:10.1088/1751-8113/47/14/145202

[6] Nunez J. F., Fuertes W. G., Perelomov A. *Generating functions for characters and weight multiplicities of irreducible sl(4)-modules.* Journal of Nonlinear Mathematical Physics 2018, **25**, №4, p.618–632. doi: 10.1080/14029251.2018.1503436

[7] Patera J., Sharp R. T. *Generating functions for characters of group representations and their application.* In: Takasugi, E. (Ed.) Lect. Notes Phys., **94**, Springer, 1979.

[8] Schur I. Über eine Klasse von Matrizen, die sich einer gegebenen Matrix zuordnen lassen. Dieterich, 1901.

[9] Stanley R. *The character generator of SU(n).* Journal of Mathematical Physics 1980, **21**, 2321. doi:10.1063/1.524687

Надійшло 11.01.2022

Bedratyuk L.P. *Generating function for Schur polynomials*, Bukovinian Math. Journal. **10**, 1 (2022), 41–50.

For the generating function

$$G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})=\sum_{\lambda}\boldsymbol{s}_{\lambda}(x_1,x_2,\ldots,x_n)t_1^{\lambda_1}t_2^{\lambda_2}\cdots t_n^{\lambda_n},$$

where the Schur polynomials $\boldsymbol{s}_{\lambda}(x_1,x_2,\ldots,x_n)$ are indexed by partitions λ of length no more than n the explicit form for $n=2,3$ is calculated and a recurrent relation for an arbitrary n is found. It is proved that $G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})$ is a rational function

$$G_n(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})=\frac{P(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})}{Q(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})},$$

the numerator and denominator of which belong to the kernel of the differential operator

$$\mathcal{D}_n=\sum_{i=1}^{n}x_i\frac{\partial}{\partial x_i}-\sum_{i=1}^{n}t_i\frac{\partial}{\partial t_i}.$$

For the numerator $P(\boldsymbol{x},\boldsymbol{t})$ we find its specialization at $t_1=t_2=\cdots=t_n=1$.